

Minimumloon als mijkpunt

A.F. VAN ZWEEDEN

Het wettelijk minimumloon vormt het scharnier van het inkomensbestel. Voor 400.000 werknemers is het de laagste financiële tegenprestatie voor werk en voor 2,6 miljoen uitkeringsgerechtigden is het via de netto-netto-koppeling het sociaal minimum. Het minimumloon verenigt dus twee elementen in zich: een prestatie- en een behoefte-element. Deze verstrengeling beschouwt het Nederlands Christelijk Werkgeversverbond (NCW) als een belangrijke sta-in-de-weg voor de oplossing van het werkgelegenheidsvraagstuk.

In een nota, die bedoeld is om discussie uit te lokken, stelt het verbond voor het wettelijk minimumloon met 30 of met 15% te verlagen en af te grendelen bij 21 resp. 22 jaar. Door een dergelijke verlaging wordt, aldus de nota, de allocatieve functie van het loon op de arbeidsmarkt in ere hersteld. De economische waarde van de arbeid (de prestatie) kan dan opnieuw in de beloning tot uitdrukking komen. Aldus kan een latent werkgelegenheidspotentieel worden aangeboord. De christelijke werkgevers zijn namelijk de opvatting toegegaan dat de hoogte van het minimumloon

veel arbeid onbetaalbaar maakt. De laagste prijs voor arbeid is thans bruto f. 1.987,70 per maand. Inclusief vakantietoelage en sociale werkgeverslasten kost een minimumloner een werkgever ruim f. 32.000 of f. 20 per uur. De nota, waarin de hand van de voormalige onderdirecteur van het Centraal Planbureau, J. Weitenberg, thans algemeen secretaris van het NCW, duidelijk is te herkennen, stelt dat puur economisch geredeneerd in ons land eigenlijk niet van een arbeidsmarkt kan worden gesproken, maar van een arbeidsveiling. Beneden f. 32.000 wordt een werknemer „uit de markt genomen”. De kosten van het extra beroep op de sociale zekerheid die dat met zich brengt, verhogen weer de minimumloonkosten.

Het NCW vindt bovendien dat de loonverhoudingen in ons land te veel in elkaar zijn gedrukt. Het minimumloon bedraagt gemiddeld ruim 70% van het gemiddeld verdiende loon. In andere landen gelden percentages die rond de 60 liggen. De bruto uurlonen die in verschillende branches worden verdiend liggen ook niet ver genoeg van elkaar. In de Amerikaanse economie is de loondifferentiatie veel groter. Gevolg van het relatief hoge minimumloon is volgens het NCW dat in ons land arbeidsintensieve industrieën zijn afgebroken. Bepaalde soorten dienstverlening zijn vrijwel volledig naar het informele circuit, de „schemerzone”, verdwenen. In de visie van het NCW moet de hoogte en relatieve positie van het minimumloon in ons land als een van de belangrijkste oorzaken van de „jobless growth” van het afgelopen decennium worden gezien.

In dit verband wordt gewezen op de ontwikkeling van de Amerikaanse economie, waar in een periode van tien jaar (1974-1983) de arbeidsproductiviteit gemiddeld met 3/4% steeg, terwijl de werkgelegenheid met ruim 20% toenam. In Nederland voltrok zich in dezelfde periode een arbeidsbesparende ontwikkeling. De arbeidsproductiviteit steeg per jaar met 2,5%. Indien de Nederlandse economie vanaf 1973 een even arbeidsintensieve ontwikkeling had gekend als in de VS, dan zou de werkgelegenheid zich volgens het NCW 17,8% gunstiger hebben ontwikkeld dan nu het geval is.

Eerder heb ik er in deze rubriek op gewezen dat in Amerika de werkgelegenheid vooral is toegenomen in de slecht betaalde dienstensector. Het NCW, maar deze werkgeversorganisatie niet alleen, ziet daarin een verlokkelijk perspectief. Het ar-

gument van de werkloosheidsbestrijding wordt met veel verve aangevoerd om een ingrijpende verlaging van het minimumloon te bepleiten.

Al eerder heeft het NCW een pleidooi gevoerd voor afschaffing van het minimumloon. De bodemprijs waartegen arbeid moet worden gekocht zou maar beter kunnen worden vastgesteld in onderhandelingen per bedrijfstak en branche. Daardoor zou een grotere inkomensdifferentiatie tot stand komen die meer recht doet aan de verschillen in economische positie. Ditmaal gaat het NCW niet zover. Wel meent het verbond dat een fundamentele bezinning op ons inkomensbestel nodig is, omdat dit een blokkade vormt voor de oplossing van onze economische problemen. De inkomensvorming zal dienstbaar moeten worden gemaakt aan de werkgelegenheid. Het bruto-netto-traject moet korter worden om het zwarte circuit de wind uit de zeilen te nemen. Als het wettelijk minimumloon met 30% wordt verlaagd om het meer in overeenstemming te brengen met de geleverde arbeidsprestatie en met de vraag naar laag gewaardeerde arbeid, dan zal langs andere weg moeten worden voorzien in het behoefte-element. Ook het NCW beseft heel goed dat een lager minimumloon niet voldoende is om een gezin van te onderhouden. De oplossing is simpel: geef de alleenverdieners dan maar toeslagen die uit de algemene middelen worden gefinancierd.

In de Tweede Kamer heeft minister De Koning zich duidelijk van het NCW-voorstel gedistantieerd. De toeslag voor kostwinners noemde hij ongewenst. Ook is het naar zijn mening allerminst zeker dat de voorgestelde verlaging doorwerkt in de loonvorming via de cao-onderhandelingen. Overigens heeft het kabinet de functie van het minimumloon in ons inkomensbestel al beperkt door het niet aan te passen aan de gemiddelde loonontwikkeling en het dit jaar met 3% te verlagen. Weitenberg vindt een verlaging met 30% ineens beter dan de geleidelijkheid die het kabinet betracht.

Overigens heeft de regering wel de minimumjeugdlonen in één klap op een aanzienlijk lager peil gebracht zonder dat dit de werkgelegenheidspositie van jongeren zichtbaar heeft verbeterd. Daarom is het ook een nog onbewezen stelling dat de verlaging die het NCW nodig vindt wel tot verbetering van de werkgelegenheid zal leiden. Volstrekt onaanvaardbaar is het dat de christelijke werkgevers het zedelijk verantwoord vinden dat arbeid wordt beloofd met bedragen die niet voldoende zijn om er een gezin van te onderhouden. Dat is regelrecht in strijd met de uitgangspunten van de Wet op het minimumloon, ooit een vrucht van christen-democratische inspiratie. Het werkgelegenheidsargument schiet tekort als rechtvaardiging voor een dergelijke ontoereikende beloning van arbeidsprestaties. Evenmin kan als rechtvaardiging gelden dat er maar zo weinig alleenverdieners zijn die uitsluitend van het minimumloon moeten leven.

A.F. van Zweeden

18) Het afwijzen van „model making” als een irrelevante en de werkelijkheid versluierende activiteit is duidelijk bij bijvoorbeeld Manfred A. Max-Neef, *From the outside looking in Experiences in Barefoot Economics*, Dag Hammarskjöld Foundation, Uppsala 1982; zie ook Ian Livingstone, *The development of development economics*, *ODI Review*, (2), 1981, blz. 1-19.

19) *American Economic Review*, *Econometrica*, *Journal of the American Statistical Association*, *Journal of Economic Literature*, *Journal of Political Economy*, *The Review of Economics and Statistics* en *The Review of Economic Studies*. Zie A.D.S. de Schuite, op.cit., blz. 1414 en A.D.S. de Schuite, *Nieuwe Top-40 van Nederlandse economie*, *Intermediair*, 19 (50), 16 december 1983, blz. 15.

20) Robert G. Hawkins, Lawrence S. Ritter en Ingo Walter, *What economists think of their journals*, *The Journal of Political Economy*, 81 (4), 1973, blz. 1020.

21) Elias, op.cit., blz. 53.

22) Max-Neef, op.cit., blz. 47. Zie voorts Dick Bol, *Ekonomie en armoede; moedwil en misverstand in de ontwikkelingshulp*, Van Gennip, Amsterdam; *Stichting Nederlandse Vrijwilligers*, Den Haag, 1983, blz. 23.

23) Hawkins, Ritter en Walter, op.cit., blz. 1024.

24) Lindsey, op.cit., blz. 130.

25) De redactie van *Sociodrome* beschouwt het opstellen van ranglijsten voornamelijk als een spel, „een spel dat echter helaas tot ernstige consequenties kan leiden”. „Tellen en meten”, *Sociodrome*, (1), 1984, blz. 15.